

Startblokken van Basisontwikkeling de trainers opleiding

Landelijk Centrum
voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs
www.de-activiteit.nl

dag 2: Startblokken trainers opleiding
de basiscursus voor trainers omvat 36 contacturen:
6 bijeenkomsten van 6 uur
voor certificering 48 contacturen (basiscursus +verdiepingsdagen)

Wat gaan we doen

Dag 3

10.00 uur – 10.30 uur

Start en de actualiteit

10.30 uur – 11.15 uur

Werkactiviteit 1: Visie op taal in Startblokken

11.15 uur - 11.30 uur

Pauze

11.30 uur - 12.00 uur

Werkactiviteit 2: Lees en schrijfactiviteiten ontwerpen

12.00 uur–12.30 uur

Lunchpauze

12.30 uur- 13.15 uur

Werkactiviteit 3: Begeleiden van lees/schrijfactiviteiten

13.15 uur – 14.15 uur

Werkactiviteit 4: Ontwikkeling in beeld

14.15 uur-15.00 uur

Pauze

15.00 uur – 16.00 uur

©- De Activiteit
Werkactiviteit 5: Plannen maken en vervolgacties

Werkactiviteit 1 – Visie op taal in Startblokken

Een gouden moment met taal en geletterdheid

In de praktijk

In de Startblokken serie

Op onderzoek uit - blz. 10

Onderzoeksgericht spel – blz.35

Eén groep, veel verhalen

Spel met lezen en schrijven

Kijk maar

Scene 1 Op de bedrand

Astrid heeft een bedritueel ontwikkeld samen met haar kinderen.
Zij heeft daarmee het volgende voor ogen:
saamhorigheid opbouwen
leesroutine opbouwen
praten met elkaar
rustige overgang van fysiek en actief bezig zijn naar slapen
Wat zie je hiervan terug in de beelden?

Rijke taal op de bedrand

Astrid leest voor.

“Zaza legt Sjors de Giraffe in bed. Ze geeft hem een aai over zijn bolletje.”

“Astrid, wat is bolletje?”, vraagt Finn.

“Bolletje,” zegt Astrid en ze aait met haar hand over haar hoofd. “Je hoofd, dat noemen ze wel je bolletje.”

Aan het einde van het verhaal als Zaza naar bed gaat komt het woord bolletje nog een keer terug.

“Mama geeft Zaza eerst een aai over haar bolletje.”

Melissa, die naast Finn zit, aait Finn over zijn bolletje.

Astrid geeft ruimte om met elkaar in gesprek te gaan over de boeken die zij leest met de kinderen. Als kinderen herhaald hetzelfde boek lezen kan tekstbegrip ontstaan en lezen ze belangrijke nieuwe woorden die zij in het dagelijkse leven niet vaak tegenkomen

Scene 2 Spelen dat je lezen kunt

Astrid heeft goed gekeken welke materialen zij zelf gebruikt bij het bedritueel. Deze materialen zijn in de huisboek terug te vinden.

Een bed met een deken, kussen en knuffels. Naast het bed staat een stoeltje. In de commode zijn luiers, slaapzakken, potjes zelf te vinden. Op de kast staan verschillende boeken.

Met deze materialen kunnen de kinderen dezelfde handelingen uitvoeren, die Astrid inzet bij het bedritueel. Voor het naar bed gaan kunnen de kinderen hun baby verschonen. Dit gebeurt in een badje, dat ze samen met Astrid met een laagje water vullen.

Nef als in de slaapeenimte geven de kinderen hun baby een slaapzak in bed aan en een knuffeltje mee. Daarna lezen ze op een stoel naast het bed hun baby een zelfgekozen boek voor.

13

...voorlezen

Dit spel laat zien hoe Astrid samen met de kinderen het verhaal van het bedritueel reconstrueert. Dit type spel is van grote waarde voor het ontwikkelen van de geleethertheid. De kinderen leren niet alleen representeren. De theendek kan een dekenje zijn. Ze leren ook in dit spel een 'tekst' met een start, een verloop en een einde opbouwen. De kinderen praten over hun eigen tekst; over de spullen, hun handelingen, gebeurtenissen, hun rollen.

Wat zie je hiervan terug in de beelden?

Welke verbindingen kun je zien tussen dagelijkse gebeurtenissen, zoals samen eten, drinken, lunchen, planten verzorgen, afwassen, de was doen en spel in de huisboek?

Denk daarbij aan:

- welke spullen heb je nodig voor de spelactviteiten?
- welke kinderen ga je begeleiden?
- wat wordt jouw rol?

We spelen dat we lezen en schrijven

Eén groep, veel verhalen – blz. 15

Ontwikkelingsperspectief 0-2/3 jarigen

Zo verloopt hun ontwikkeling

Emotieverbonden contactspel	Objectgebonden contactspel	Manipulerend spel Objecten kunnen gebruikt worden 'alsof'	Rolgebonden handelen	Eenvoudig rollenspel
-----------------------------	----------------------------	--	----------------------	----------------------

0 jaar

6 - 12 maanden

12 maanden

2,5 - 3 jaar

Deze taalontwikkeling past erbij

<p>Pré-linguale periode</p> <ul style="list-style-type: none"> • luisteren • huilen, geluidjes maken, brabbelen • gezamenlijke aandacht, elkaar begrijpen 	<p>Zelf spreken, betekenisvol taalgebruik</p> <p>Van éénwoordsfase naar zinnen spreken</p> <p>Woordenschatuitbreiding</p>	<p>Rollendialogen, gespreksvoering komt op gang. Mondelinge taal wordt gerepresenteerd: tekenen, krabbelboodschappen</p>
--	---	--

Deze constructieve/ reken-wiskundeontwikkeling past erbij

<p>Kijken naar objecten die iemand vast heeft</p> <p>Objecten pakken en bekijken</p>	<p>Herkennen en gebruiken van reken-wiskunde taal</p> <p>Manipuleren met materiaal</p> <p>Reken-wiskundehandelingen proberen uit te voeren: tellen, meten, wegen</p>	<p>Iets opzettelijk maken</p> <p>Zo echt mogelijk willen tellen, meten en wegen</p>
--	--	---

Zie: Hagenaar, J. & Vingerhoets, I. (2011). Startblokken in de kinderopvang. Spel met 0 tot 4 jarigen.

In onderzoek: Taal in spel

- <http://www.taal-in-spel.nl/>

Vygotsky

'Door samen te werken en in gesprek te zijn, zijn mensen in staat tot dingen te komen die nieuw zijn'

- **Denken, taal en schrift**

In tegenstelling tot hoe veel mensen over taal dachten, was Vygotsky destijds van mening dat denken wordt gevormd door taal en dat taal dus niet een uiting is van denken. Mensen leren dan ook van buitenaf: door sociaal bezig te zijn.

- Een ander belangrijk gegeven is het schrift: door het schrift kunnen woorden buiten het moment (de context) worden plaatst, waardoor abstract en wetenschappelijk denken mogelijk is.

Onze visie op taal in Startblokken is:

Ontwikkellijntje:

Pauze

Werkactiviteit 2: Lees/schrijfactiviteiten ontwerpen

De boekenkring

Spelen met boeken

Stoute hond – blz. 27

Schrijven is praten op papier

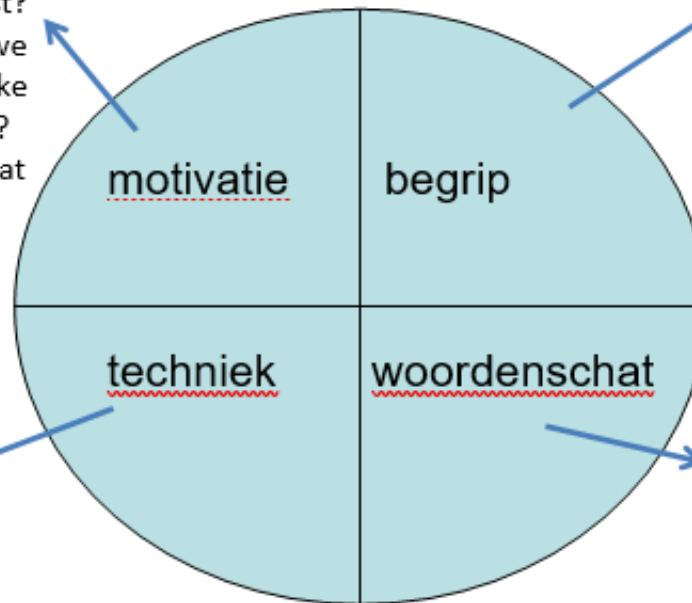

Het 4-veldenmodel als basis:

Dat heb je nodig om geïntegreerd te denken over doelen en instructies.

Lees/schrijfdoel:

Waarom juist deze tekst?
Welke vragen kunnen we beantwoorden? Of welke boodschap wil je delen?
Waarover komen we wat te weten?

foutloos lezen en schrijven
vlot lezen en schrijven

Begrip bewaken door het inzetten van lees- en schrijf- strategieën.

Vooraf: voorspellen, voorkennis, op verhaal komen

Tijdens: begrip construeren, bewaken, visualiseren

Na: samenvatten, woordveld, vragen beantwoorden, terug lezen

onmisbare woorden leren woordzoekstrategieën
inzetten en nieuwe woorden gebruiken

Teksten schrijven

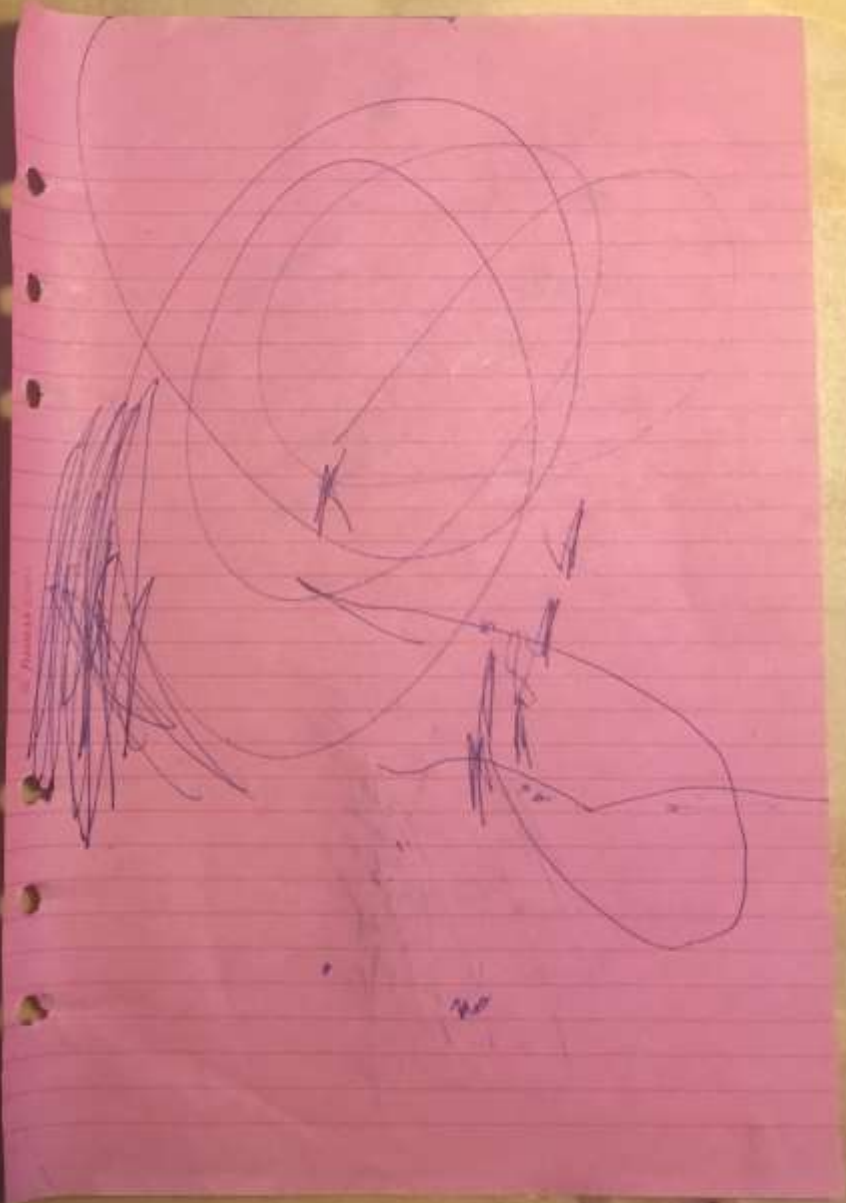
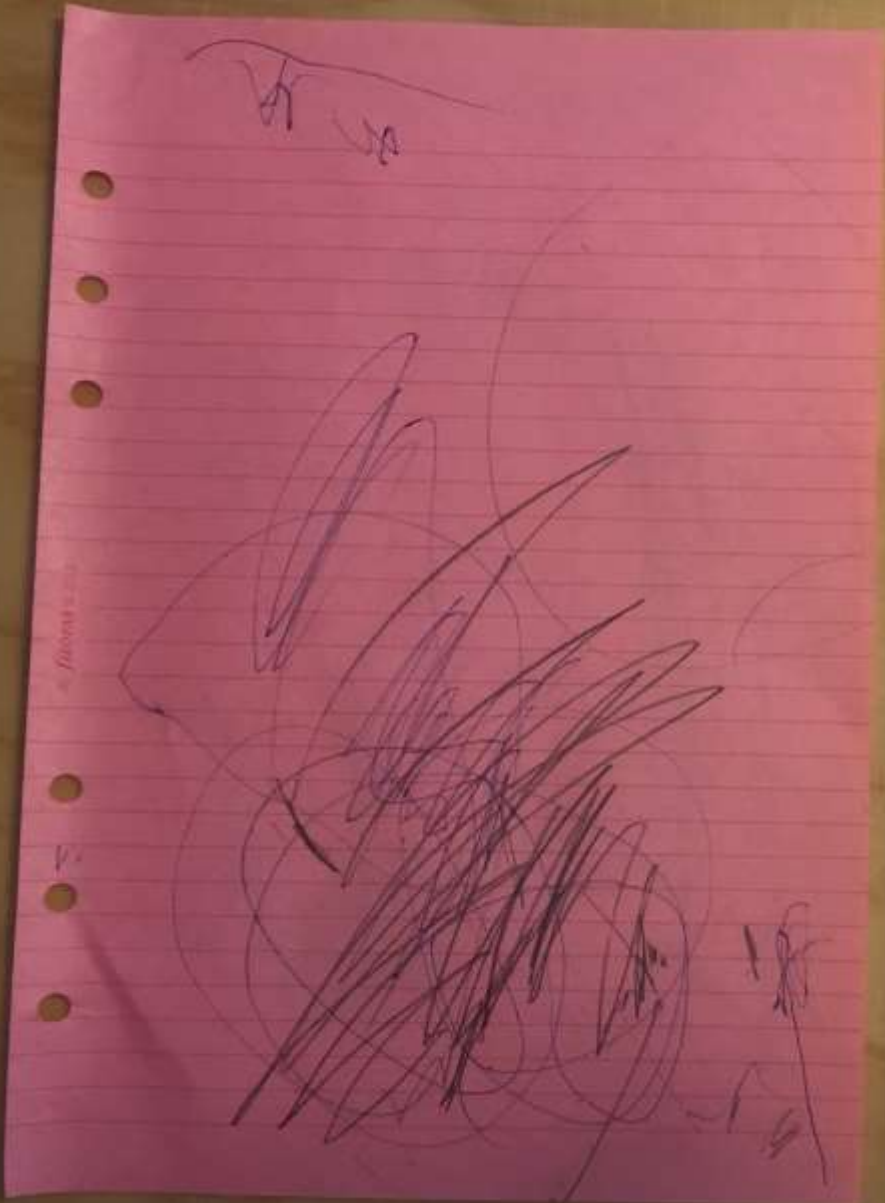
Rixt schrijft een plons verhaal - Yvette

Peuters - samen een recept schrijven

Ontwerpen van een dagelijkse activiteit met lezen/schrijven

Een draak in de tuin....

In de tuin van de kinderopvang is van alles te beleven..., er zijn heuvels waar je op en af kunt rennen, bosjes waar je je achter kunt verschuilen, een kraan waar je met water kunt spelen en er is een buis die dwars door één van de heuvels gaat. De kinderen spelen buiten, een paar spelen in de zandbak. Eerst lekker het zand door je handen laten glijden..., het is warm want het is een hete dag. Dag komen de bakjes erbij; erin..., eruit, van hoog naar laag....De professional doet mee en maakt de bakjes vol met zand..., het lijkt wel een taartje zoals we net bij de verjaardag van Noa gegeten hebben, zegt ze. De kinderen zijn vol aandacht en maken ook de bakjes vol..., een takje erop, op een ander bakje een blaadje..., er ontstaan allerlei verschillende taartjes. Op de heuvel spelen twee jongetjes ze rennen omhoog en springen dan naar beneden. Als ze beneden zijn, kijken ze even door de buis en rennen dan weer weg. Zou de draak slapen, vraagt de professional..., de jongetjes staan gelijk met hun neus voor de buis... Nee, de draak heeft honger zeggen de jongens. Wat zou de draak dan eten, vraagt de professional.. Het meisje in de zandbak is ook meegelopen om te kijken..., ik denk taart, zegt ze. is samen met een paar kinderen in de zandbak aan het spelen. Met elkaar gaan ze richting de buis.., een bakje met taart wordt neergezet... Hij wil vast met ons mee nu... De jongens sluipen weg van de buis en doen net alsof de draak met hen meegaat, de professional en 2 kinderen uit de zandbak. Ze maken een hele route door de tuin en doen steeds of ze zich even verstoppen voor de draak... Ach..., zegt de professional als ze na een tijdje weer gaat zitten bij de zandbak..., zo is er elke keer wel weer een verhaal over de draak die in de buis woont.. Ze durven er niet doorheen, want daar woont hij, maar met de draak spelen is altijd leuk.

Verhalen verbinden

De eigen verhalen vormen een belangrijke basis bij het spel in de groep. Door samen te spelen ontstaan er uitwisseling en kansen om de verhalen weer verder uit te bouwen. Betrokkenheid en leermotivatie bij kinderen nemen toe als er langer met een spelverhaal doorgedaan mag worden. Spelverhalen verdiepen zich door meerdere activiteiten en meerdere perspectieven aan het spel te verbinden. Samen met kinderen systematisch spelverhalen opbouwen over een kortere of langere periode noemen we thematiseren. Anders dan bij het werken in een thema staat niet het onderwerp centraal; het gaat om de verhalen en de samenhangende betekenisvolle activiteiten die de verhalen van de kinderen verbinden.

Wat is een spelverhaal?

- Spelverhalen zijn door kinderen opgebouwde narratieven met “een kop en een staart” en die verbonden blijven aan de rollen die ze op zich nemen en die bij uitstek geschikt zijn de kracht van hun spel te verbinden aan taal en geletterdheid, wereldkennis en sociale vaardigheden.
- (Pompert, 2013)

Een spelverhaal kent een verloop met verbindingen naar allerlei activiteiten die het verhaal een wending geven

Taaldenkontwikkeling

Spelverhalen bevorderen de taaldenkontwikkeling. Het zoeken naar een goede oplossing voor een plek van het huis in de plattegrond van de wijk is een stimulans om hardop te denken; en dat is gunstig voor het 'innerlijk spreken', het praten in jezelf.

Kinderen maken steeds meer gebruik van (denk)taal om een voorstelling te vormen van de activiteiten die ze ondernemen. Innerlijk spreken en denктаal zijn de 'instrumenten' waarmee zij een plan maken en de aanpak bedenken voor een plan of probleem.

Dat gezamenlijke activiteiten dit taaldenken makkelijker uitlokken dan individuele activiteiten zal duidelijk zijn. Vrijwel alle activiteiten zijn een stimulans voor kinderen om te ontdekken hoe ze oplossingen kunnen vinden voor problemen die ze al spelend en werkend tegenkomen.

Taal en vertellen

Het gaat er vooral om dat kinderen taal gebruiken om zich te uiten, om onder woorden te brengen wat hen bezighoudt en om hun handelen en denken te sturen. Hoe meer ze willen vertellen, hoe meer stimulansen dit oplevert om taal te gebruiken en uit te breiden. Voor deze ruimere kijk op taal worden de begrippen 'vertellen', 'verhalen' of 'narratieve ontwikkeling' gebruikt.

Wat is het belang van spelverhalen opbouwen

Spel is de manier waarop jonge kinderen zich ontwikkelen.

Kinderen willen deelnemen aan de wereld, ze doen dat via spel.

In spel leren kinderen de wereld kennen en laten kinderen zien wat ze willen leren en kunnen leren, ze zijn net iets sterker/groter in spel.

In spelverhalen komen kinderen rollen, handelingen, taal, interactie en kennis van de wereld tegen.

Een kijkje op een plaat

- Welke activiteit zie je
- Welke sociaal culturele praktijken horen hierbij
- Wat is betekenis vol voor de kinderen
- Welke interessante deelonderwerpen zitten er in het boek om mee verder te gaan

lunchpauze

Werkactiviteit 3: Begeleiden van lees/schrijfactiviteiten

Mo leest een brief – blz.18

Regisseer spel – blz.16

Pannenkoeken met stroop

Pedagogisch medewerker Fransisca heeft verschillende materialen als duploblokken, - poppetjes, bierdoppen, kurken op een mat neergelegd. Vanaf een afstand kijkt ze toe hoe Chris en Ann van bijna vier jaar oud met de duplo spelen. Op de mat hebben ze al verschillende blokken duplo naast elkaar gezet. Chris zet er nog drie duplo poppetjes bij. Anna pakt het bakje met bierdoppen, pakt er één uit en legt die op een duploblok. 'Pannenkoek' zegt ze erbij. Chris volgt Anna, hij pakt net als haar een paar doppen en legt deze ook op duploblokken 'Nog meer pannenkoeken' laat hij weten. Anna voegt aan het pannenkoekenverhaal een nieuwe handeling toe. Ze laat een duplo poppetje naar een pannenkoek lopen, 'Mmm... pannenkoeken, hap, hap, hap'. Chris imiteert haar weer. Ook hij laat een duplo poppetje een pannenkoek proeven. 'Mmm...pannenkoeken, hap, hap, hap' zegt hij erbij. Zo gaat het spel een poosje door. De duplo poppetjes eten heel veel pannenkoeken.

Dan loopt Anna weg en komt terug met papier en stiften. Ze scheurt een stukje papier af en zet er met een stift een streepje op. Ze legt het papiertje op een bierdop en zegt 'Aardbei'. Vervolgens scheurt ze nog een stukje papier af. Op dat snippertje zet ze ook een streepje. 'Stroop', zegt ze en ze legt het op een andere bierdop. Zo noteert Anna de verschillende smaken van de pannenkoeken. Er is een pannenkoek met aardbei, met stroop en één met suiker. Chris kijkt toe met een duplo poppetjes in zijn hand. 'Wil je aardbei', vraagt Anna aan zijn poppetje. Nee, schudt Chris 'Stroop'. Anna pakt een pannenkoek met stroop. 'Hier'. Chris laat zijn poppetje de pannenkoek met stroop opeten. 'Mmm...hap, hap, hap'.

Fransisca ziet dat de Anna en Chris vol aandacht het spel van het restaurant spelen en daarbij de kennis en ervaringen die ze samen al hebben een plek geven. Fransisca ziet kansen voor vervolg en maakt in haar logboek een plan voor morgen.

- ✓ **Welke activiteit ga ik doen? Wat is mijn bedoeling bij de activiteit?**
 - Spelen met het duplo- restaurant
 - Samen werken en praten met over wat we willen eten.
 - We gebruiken daarbij een menukaart.

De vertel Tafel – blz.22

Snuffellezen modellen

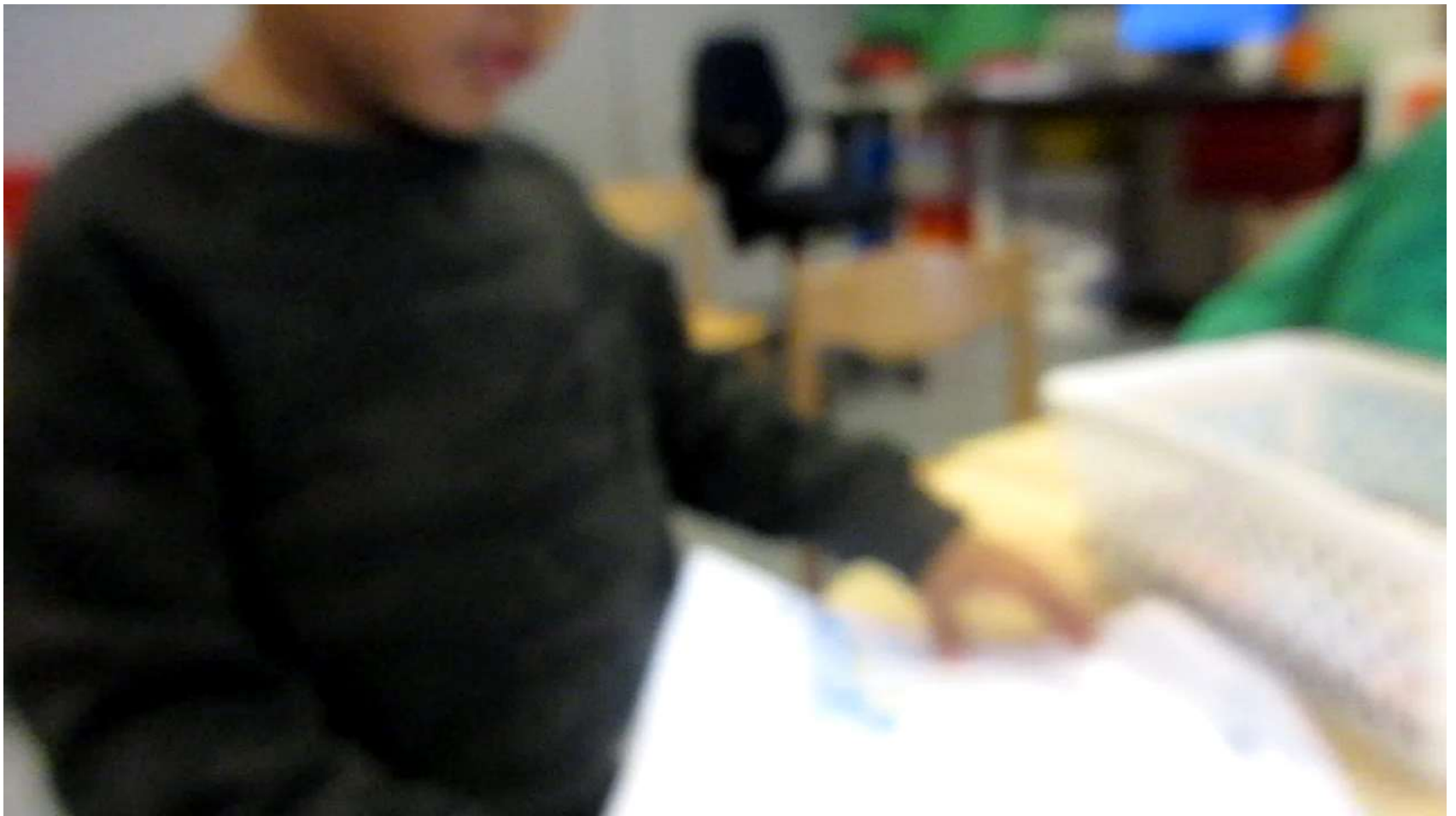
Werkactiviteit 4: Ontwikkeling in beeld

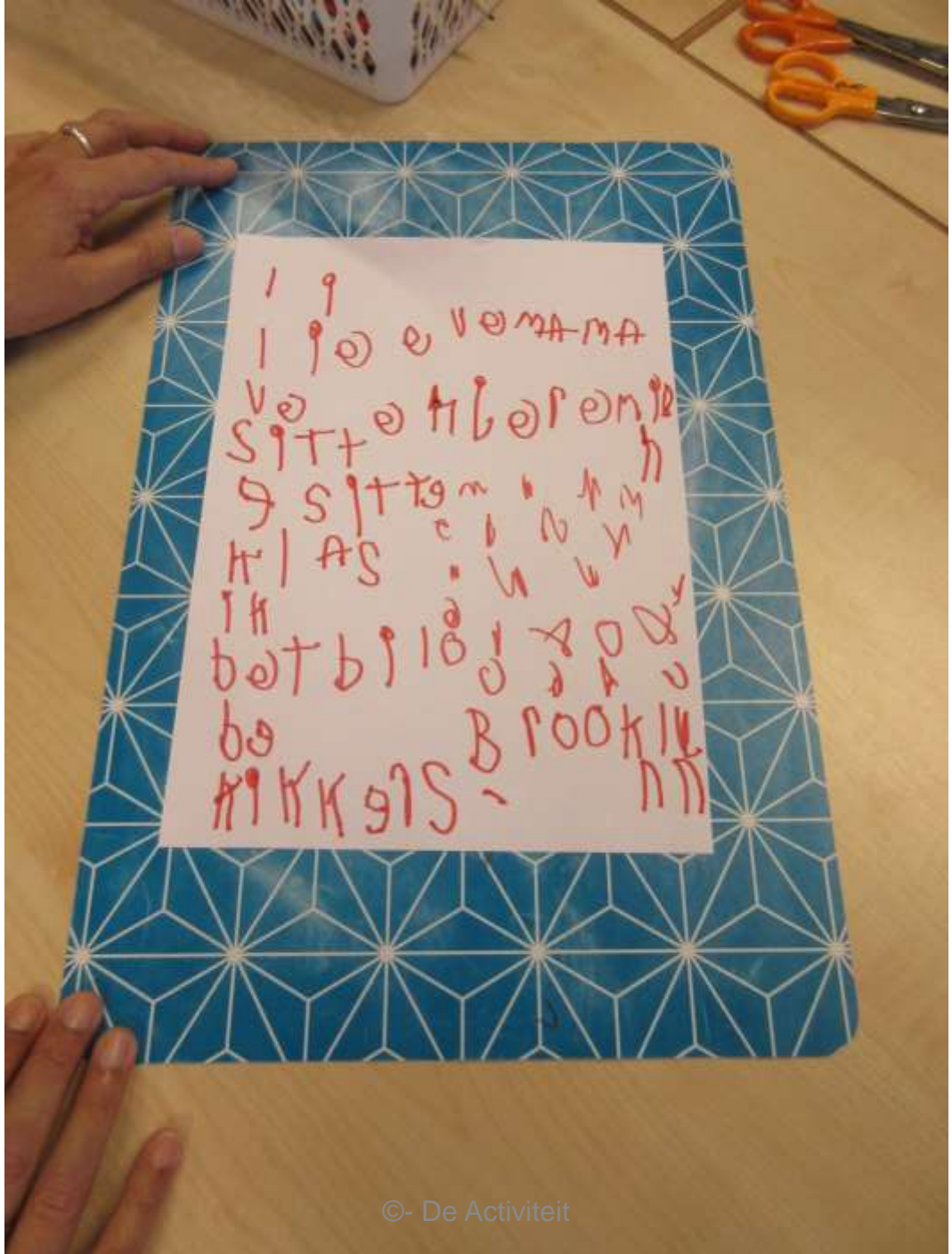

Éen groep, veel verhalen – blz. 34

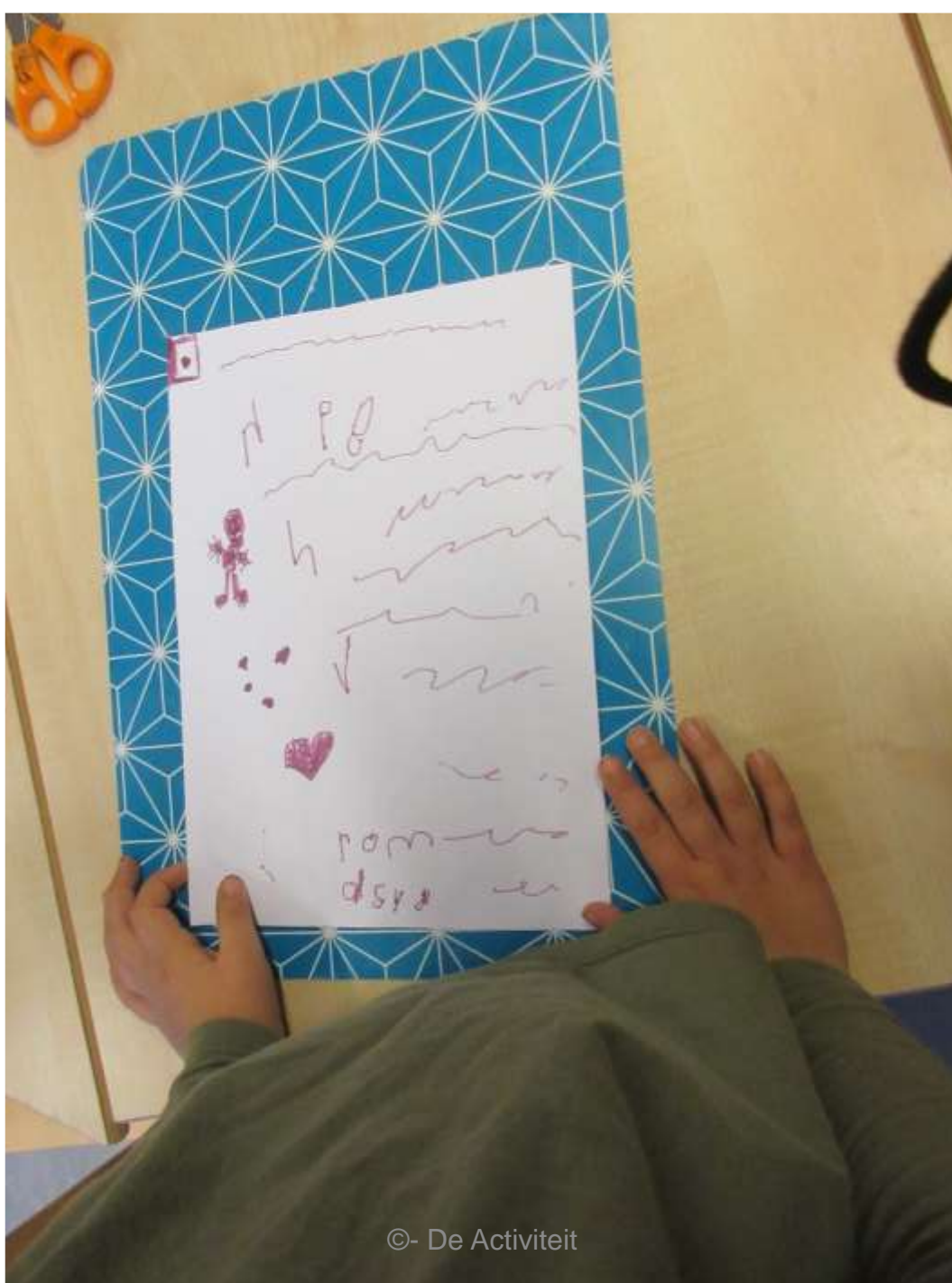

11 loves sinterklips
stippelnom
ten
Schon

Werkactiviteit 5: Plannen maken en vervolgacties

- Logboek en vervolgacties
- Inschrijven HOREB, verdieping, coach 2 daagse
- Hoe ga je dit documenteren/reflecteren
- Wat kun je hier de volgende keer van presenteren

Om voor volledige certificering in aanmerking te komen omvat een Startblokkentraject 48 contacturen

Dit kan op verschillende manieren tot stand komen. Nadat de Basiscursus (36 contacturen) is doorlopen, volgt de cursist de verdiepingsdag 'Werken met digitale HOREB'.
(deze dag is verplicht!)

De resterende 6 contacturen worden opgebouwd uit:

1. studiedagen uit het overige aanbod van De Activiteit (m.b.t. de onderbouw)
2. deelname aan studiedagen of colleges van de OGO- Academie (m.b.t. de onderbouw)
3. supervisie op de werkvloer, uitgevoerd door medewerkers van De Activiteit
4. studiedagen op de eigen werkplek (1 x 6 uren of 2 x 3 uren)
5. verdiepingsdagen Startblokken van Basisontwikkeling

Om gecertificeerd te worden werkt de cursist aan een eigen werkboek en portfolio. In het werkboek wordt bijgehouden welke activiteiten in het kader van Startblokken worden uitgevoerd. Het gaat daarbij om:

- een oriëntatietraject
- een invoeringstraject
- groepsbezoeken en nagesprekken
- bouwbijeenkomsten

In het portfolio gaat het om het reflecteren op de eigen kennis en vaardigheden. Het bijhouden van het werkboek en portfolio neemt ± 40 uren in beslag. Bea Pompert en Levineke van der Meer waarderen de portfolio's.

Tot ziens

Levineke van der Meer

l.vandermeer@de-activiteit.nl

06-13299381